

Milica Todorović

OBELEŽAVANJE STOGODIŠNJICE LIKOVNE KOLONIJE SIĆEVO 1905–2005.

avgust 2005. – januar 2006.

U Francuskoj, u prvoj polovini XIX veka, promene u slikarstvu obeležene interesovanjem umetnika za prirodnu svetlost, za neposredni dijalog sa prirodom prouzrokovale su želju i potrebu umetnika za napuštanjem velikih gradskih centara, preseljenje u rurarne sredine, želju za okupljanjem i zajedničkim radom. U selu Barbizon u blizini Fontenbloa nastanili su se slikari Ruso, Koro, Mile bila je to prva umetnička kolonija. Uticaji iz Francuske širili su se Evropom /Nemačka, Mađarska, Austija/. Poznata srpska slikarka Nadežda Petrović – rodoljub i patriota ali i beskompromisni borac za nove i savremene umetničke tendencije, tvorac je ideje o Jugoslovenskoj umetničkoj koloniji kao neformalnom "udruženju umetnika uglavnom mlađe generacije koji bi nastupali zajednički bez podvojenosti na narode i koji bi promovisali napredne i avangardne umetničke ideje", a s ciljem da "putujući po Srbiji prikupljajući i snimajući interesantne predele, kostime, ornamentiku naroda, tipove i scene iz života našeg naroda... sa ovim upoznaju Zapad sa nama i onim što je u nas". Nesebično se zalažući za realizaciju ove ideje Nadežda je u leto 1905–te godine u Sićevo – živopisno selo u istoimenoj klisuri nadomak Niša dovela svoje kolege, uglavnom poznanike iz minhenskih dana školovanja u ateljeu Antona Ažbea. Pretvarajući Sićevo u svojevrstan "srpski Barbizon" Nadežda Petrović je ovom kraju i gradu Nišu ostavila veliku tekovinu. Iako je u okupljanju umetnika u Sićevu postoji pauza duga šezdesetak godina, današnja Likovna kolonija "Sićevo" koja se redovno održava od 1964. pravi je naslednik i čuvar sećanje na prvu Jugoslovensku umetničku koloniju.

Galerija savremene likovne umetnosti, koja od svog osnivanja vodi sve poslove vezane za realizaciju sićevačke Kolonije, osmislila je program kojim je nizom manifestacija obeležen stogodišnji jubilej:

1. Izložba "Izbor iz fonda Likovne kolonije Sićevo 1964–2004."
2. Retrospektivna izložba Nadežde Petrović
3. Promocija monografije "Likovna kolonija Sićevo 1905–2005."
4. Predavanje o slovenačkim impresionistima
5. Likovna kolonija "Sićevo 2005"
6. Izložba "Sićevo 2005"

1. U radu sićevačke Kolonije tokom njenog četrdesetogodišnjeg redovnog održavanja učestvovalo je 324 umetnika iz svih krajeva SFRJ i 34 umetnika iz mnogih zemalja sveta / Nemačka, Švajcarska, Bugarska, Danska, Rumunija, Francuska, Austrija, Kuba, Kanada, Japan.../. Zahvaljujući Koloniji

formirana je impozantna zbirka koja trenutno sadrži 656 eksponata od kojih se 88 čuva u Narodnom muzeju a 568 u Galeriji savremene likovne umetnosti. Brižljivo sačinjavani godišnji sazivi učesnika uz poštovanje njihove autentičnosti i aktuelnosti s jedne strane i profesionalan odnos samih umetnika s željom da Koloniji ostave vredna dela, s druge strane, učinili su da je fond ove Kolonije danas najvrenija zbirka naše umetnosti druge polovine XX veka na području uže Srbije. Izložba "Izbor iz fonda Likovne kolonije Sićevo 1964–2004" je u dva izložbena prostora /Paviljon u Tvrđavi i Salon 77/ trajala od 11. do 29. avgusta 2005. Autor izložbe, kustos GSLU Milica Todorović je obadrala 76 dela rukovodeći se pored likovnih vrednosti i namerom da nedvosmisleno potvrdi da se kroz fond sićevačke kolonije mogu pratiti sva složena i višeslojna kretanja u našoj umetnosti poslednjih četrdeset godina od enformela i lirske apstrakcije /Branko Protić, Branko Filipović, Milivoj Nikolajević, Gradimir Petrović, Dragan Kostić/, predstavnika fantastičnog i nadrealnog slikarstva /Leonid Šejka, Milić Stanković, Mario Maskareli, Milan Popović, Siniša Vuković.../, nove figuracije /Radimir Reljić, Bojan Bem, Emil Dragulj, Miodrag Bajić, Velizar Krstić, Milan Blanuša... /i čitavog niza "retro" stilova tokom osamdesetih i devedesetih kao što su: novi enformel/ Perica Donkov, Aleksandar Cvetković, Aleksandar Rafajlović/, nova geometrija /Bora Iljovski, Rada Selaković, Borko Lazeski, Nikola Fidanovski/, novi ekspresionizam /Petar Mazev, Moma Antoniv, Radislav Trkulja, Stole Stojković/ do novih tehnika i neslikarskih materijala /Božidar Plazinić, Dragan Perić/. Veliki broj dela iz fonda Kolonije neposredno je inspirisan izgledom same klisure koja je redak i jedinstven prirodni fenomen. Taj neponovljiv prirodni čulni materijal prerađen subjektivnim doživljajem i transponovan u likovne elemente dao je dela zavidnog estetskog nivoa /Dragan Lubarda, Čedomir Krstić, Cvetko Lainović, Đuro Radonjić, Branko Nikolov.../. Umetnike starije generacije /Mihajlo Petrov, Ivan Tabaković, Pavle Vasić, Mića Popović, Stojan Čelić/ boravak u Sićevu zatekao je u određenim fazama razvoja individualnih stilova.

2. Retrospektivna izložba Nadežde Petrović realizovana je u saradnji sa Narodnim muzejem i MSU iz Beograda. Trajala je od 2. do 26. septembra 2005 u Paviljonu u Tvrđavi. Autor izložbe, muzejski savetnik Ljubica Miljković je izabrala 35 slika iz različitih faza Nadeždinog stvaralaštva /od Predela s borovom šumom, Košutnjaka, Ostrva ljubavi, Žene sa sunčobranom, Mosta na Seni, Bogorodičine crkve u Parizu do Prizrena i Vezirovog mosta/ Ipak izložbom su sasvim svrsishodno, obzirom na njen povod, dominirala dela nastala 1905. odnosno tokom Nadeždinog boravka u Sićevu. U Nišu je publika mogla prvi put da vidi, pored čuvenih slika /Pogreb u Sićevu, Žena sa crvenim šalom, Sićevačka klisura/ i brojne portrete ljudi iz naroda /Devojčice iz Sićeva, Tri srpske seljanke, Ciganke, Seljak, Seljak sa šubarom.../ u predgovoru kataloga Ljubica Miljković između ostalog ističe "Za razliku od današnjih umetnika koji korene srpske likovnosti traže mahom u freskama i tumačenju duhovnosti pravoslavlja, ona /Nadežda/ je prva za

izvorima tragala u narodnom stvaralaštvu i to dokazala ne samo motivima i kolorističkom orkestracijom nego i rečima..." Konstatujući raznovrsnost i aktuelnost Nadeždinog likovnog izraza, Lj. Miljković zaključuje: "Pokušaj tačnijeg određivanja pripadnosti jednom pravcu bilo bi stavljanje u Prokrustovu postelju ove slikarke koju su priroda, ljudi i bogatstvo misli i osećanja vodili ka neistraženim prostranstvima umetnosti". Izložba je izazvala ogromno interesovanje niške likovne publike i imala je izuzetnu posećenost.

3. U izdanju Galerije savremene likovne umetnosti objavljena je monografija "Likovna kolonija Sićevo 1905–2005" kao obimna studija na 177 strana sa 164 kolor i 17 crno belih reprodukcija. Monografija sadrži indeks imena učesnika Kolonije, popis svih dela iz fonda, izbor do sada objavljenih prikaza i likovnih kritika, obimnu bibliografiju. Promocija monografije je održana 8. septembra u zgradi Kolonije u Sićevu uz prisustvo autora, članova redakcije /Nataša Drča, Stevan Bošnjak, Miroslav Anđelković/ i recenzenta / dr. Srđan Marković/. Istorijat kolonije obrađen je kroz tri poglavlja: Jugoslovenska umetnička kolonija / autor Ljubica Miljković/, Likovna kolonija "Sićevo" 1964–1980 /autor Milica Todorović/, Likovna kolonija Sićevo 1981–2004. /autor Radmila Kostić/. Ljubica Miljković analizirajući izvorna dokumenta i dosadašnja pisanja o Koloniji različitih autora / Katarina Ambrozić, Lazar Trifunović, Dragutin Tošić. Bela Duranci/ iznosi nove zaključke o samom nazivu Kolonije, o vremenu kada se rodila ideja o nastanku ovog udruženja, kao i o umetnicima koji su boravili u Sićevu 1905–te godine. Osvrćući se na ukupnost društvenih i umetničkih prilika, na izložbu Kolonije i posebno na Nadeždine slike nastale u Sićevu, Lj. Miljković između ostalog zaključuje: "... One pre svega najavljuju ekspresionizam koji naša izuzetna umetnica promovirala kod nas iste godine sa njegovim protagonistima u Nemačkoj i Francuskoj... "M. Todorović se, polazeći od prilika u Nišu uz paralelnu analizu sudbine Nadeždine ideje o umetničkim kolonijama u Jugoslaviji, posebno osvrnula na razloge i uslove obnavljanja Kolonije u Sićevu. "Prateći rad Kolonije od njene obnave do 1980. Milica Todorović krajnje akribično uočava sve promene do kojih je dolazilo u Nišu, do kojih je dolazilo na srpskoj likovnoj sceni, a koje su se logično reflektovale i kroz rad i kroz dela učesnika Kolonije. Na taj način od svog teksta stvara jednu problemski i metodološki dobro postavljenu i urađenu celinu na koju se prirodno nadovezuje tekst Radmile Kostić..." piše u recenziji prof. Marković dodajući: "Prateći razvoj Kolonije u poslednje dve decenije prošlog i prvim godinama ovog veka, u vreme bogato promenama u likovnoj praksi mnoštvom paralelnih

orijentacija, u vreme koje je donelo potpuni krah ideje o jugoslovensta... Kostićeva uočava kako su se sve protivurečnosti vremena reflektovale kroz dela koja su umetnici stvarali u Koloniji".

4. Kako su Nadeždinu ideju o Jugoslovenskoj umetničkoj koloniji prvi podržali i prihvatili slovenački umetnicije želja organizatora ove manifestacije bila je da se niška kulturna javnost detaljnije upozna sa njihovim stvaralaštvom. O prilikama u Sloveniji i slovenačkom slikarstvu na samom početku XX veka stručno predavanje je u zgradi Kolonije u Sićevu, održao je dr. Igor Krajnc kustos Moderne galerije iz Ljubljane. Iscrpno upoznavanje sa biografijama i slikama Sternena, Jakopiča, Vesela, Jame i Grohara uz emitovanje slajdova sa njihovim delima kao i potenciranje značaja i uloge Škofija Loke i povlačenja paralela između ovog mesta u blizini Ljubljane i Sićeva pružilo je mogućnosti za nove zaključke i hipoteze. Pored umetnika i predstavnika medija predaavanje su pratili i učenici i studenti srednje Umetničke škole i Fakulteta umetnosti u Nišu.

5. Likovna kolonija "Sićevo 2005" trajala je od 1. do 10. septembra. Poštujući kompleksnost i razuđenost aktuelnog likovnog trenutka organizator je u Sićevo pozvao umetnike koji se osim po generacijskoj pripadnosti međusobno potpuno razlikuju po izražajnim sredstvima i medijima /slike, grafike, slike-objekti, fotografija, video/ kao i po individualnim rukopisima. To su: Ljiljana Stojanović, Šemsa Gavrankapetanović, Dušan Mikonjić /iz Beograda/, Dragomir Ugren i Ljubomir Vučinić /Novi Sad/, Perica Donkov i Ivana Stanković /Niš/, Franc Purg /Ljubljana/, Snježana Vlatković /Sarajevo/, Angel Gerđžikov /Plovdiv/ i Kanami Morita /Tokijo/.

6. Izložba Likovne kolonije "Sićevo 2005" trajala je od 24. januara do 10. februara u Paviljonu u Tvrđavi. Pored dela umetnika koji su boravili u Sićevu izložba je sadržala i dela: Petra Omčikus, Kose Bokšan i Aleksandra Rafajlovića – umetnika koji su kao počasni gosti fondu Kolonije pokloniti po jedno delo izražavajući ličnu podršku obeležavanju značajnog jubileja. Sve manifestacije u okviru projekta "100 godina Likovne kolonije Sićevo" izazvale su veliku pažnju ne samo likovne i kulturne, već i šire javnosti Niša i okolinih mesta. Izložbu Nadežde Petrović videlo je 8932 posetilaca. Štampani /Narodne novine, Blic, Politika i Večernje novosti/ i elektronski mediji / RTS, Niška televizija, Tv5, Global. Art TV/ su redovno izještavali javnost. Značaj ovog Projekta, njegovu dobru realizaciju i izuzetak odjek najbolje potvrđuje podatak da su u tradicionalnoj anketi niških "Narodnih novina", objavljivanje monografije "Likovna kolonija Sićevo 1905–2005." i retrospektivna izložba Nadežde Petrović, proglašeni za kulturni događaj 2005. godine u Nišu.